



ZAVOD za GOZDOVE  
SLOVENIJE

Območna enota Kranj

Šifra: 3402-2/2018

Datum: 22.6.2021

**ZADEVA: Pripombe zbrane v času javne razgrnitve osnutka gozdnogospodarskega načrta gozdnogospodarske enote JELENDOL (2020 - 2029)**

Javna razgrnitev osnutka gozdnogospodarskega načrta gozdnogospodarske enote Jelendol (2020 - 2029) je zaradi aktualnih razmer glede epidemije COVID-19 in sprejetih vladnih ukrepov potekala v času od 15.4.2021 do 28.4.2021 na spletišču državne uprave (<https://www.gov.si/zbirke/javne-objave/>) in v prostorih Zavoda za gozdove Slovenije, Območna enota Kranj, Cesta Staneta Žagarja 27B, 4000 Kranj. V času javne razgrnitve je bilo mogoče dobiti tudi dodatna pojasnila preko telefona 04 59 63 395 ali 04 201 11 57.

Lastniki gozdov ter vsi ostali zainteresirani posamezniki in organizacije so lahko v času javne razgrnitve osnutka načrta pripombe in predloge z e-sporočilom podali na naslov [vanja.primozic@zgs.si](mailto:vanja.primozic@zgs.si) ali pisno na naslov Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Kranj, Cesta Staneta Žagarja 27B, 4000 Kranj.

Zavod za gozdove Slovenije (v nadaljevanju ZGS), Območna enota Kranj je v času javne razgrnitve osnutka gozdnogospodarskega načrta gozdnogospodarske enote Jelendol (2020 - 2029) s strani lastnikov prejel naslednja vprašanja, pripombe oziroma predloge:

**1.**

Načrt sečenj v obdobju 2010-2019 je bil realiziran kot je navedeno 75,5 %, kar glede na lesno zalogo pomeni 12,0 % in glede na prirastek slabih 65 %. Na osnovi teh podatkov bi bilo pričakovati, da se bo lesna zaloga povečala, ne pa celo zmanjšala (iz 425 m<sup>3</sup> na 421 m<sup>3</sup>). Nova lesna zaloga je bila ugotovljena s SVP, zato težave pri evidentiranju poseka v ujmah na ugotavljanje lesne zaloge s SVP niso mogle vplivati (str.55, 1. odstavek). Dokaj nenavadno izgleda, da se ob realizaciji poseka v preteklem desetletju v višini 65 % prirastka in ob povečanju novega prirastka za skoraj 1 m<sup>3</sup>/ha/leto, lesna zaloga zmanjšuje. Kako glede na zgornje dejstvo pojasnujete zmanjšanje Lesne zaloge?

Odgovor ZGS št.1:

V vseh sestojih se je lesna zaloga ocenjevala okularno s kotnoštevno ali Bitterlichovo metodo. Končno lesno zalogo za nivo odsekov in rastiščnogojitvenih razredov smo dobili s korekcijo okularno ocenjenih lesnih zalog sestojev z meritvami na stalnih vzorčnih ploskvah na nivoju stratuma. Metoda stalnih vzorčnih ploskev predstavlja primer sistematičnega vzorčenja. Pri rezultatih sistematičnega vzorčenja moramo poleg srednje vrednosti prikazovati tudi interval zaupanja ob 5 % tveganju, kot je navedeno v osnutku GGN Jelendol (2020-2029). Vseh stalnih vzorčnih ploskev je bilo 295. Standardni odklon je 7,4 %, kar kaže na velike razlike med lesnimi zalogami posameznih ploskev. S stalnimi vzorčnimi ploskvami ugotavljamo lesno zalogo v intervalu med 390 m<sup>3</sup>/ha in 452 m<sup>3</sup>/ha.

Nižjo lesno zalogo pa pripisujemo delno tudi metodologiji izračuna lesne zaloge v prejšnjem načrtu (GGN GGE Jelendol 2010-2019), pri izračunu lesne zaloge so bile štete tudi sušice (drevesa, ki so bila l. 2000 živa, ob ponovni meritvi l. 2010 pa so bila suha). V zadnjih 10 letih pa se je posušilo 13,55 m<sup>3</sup>/ha lesne mase (ta drevesa v lesni zalogi 2020 niso všteta).

**2.**

Prirastek se je ob zmanjšanju lesne zaloge povečal za 11 % in znaša 8,8 m<sup>3</sup>/ha/leto. Iz preglednice 41/GFR1 na strani 77-78 se vidi, da je to najvišji prirastek v vsem obdobju načrtovanja. Od leta 2000 dalje se je letni prirastek povečeval, ko so se povečevale tudi lesne zaloge, tokrat pa se je lesna zaloga celo malenkost znižala. Kaj je razlog temu povečanju?

Odgovor ZGS št. 2:

Tekoči prirastek je izračunan na podlagi meritev premerov dreves na stalnih vzorčnih ploskvah. Izračun poteka na podlagi dveh zaporednih meritev prsnega premera (prirastka drevja, ki se je v zadnjih 10 letih posušilo, ne upošteva). S 5 % tveganjem je dejanski prirastek znotraj 8,13 m<sup>3</sup>/ha/leto in 9,53 m<sup>3</sup>/ha/leto.

**3.**

Načrtovani možni posek v enoti je za cca. 40.000 m<sup>3</sup> višji, kot je bil v preteklem ureditvenem obdobju (znaša 100% prirastka iz preteklega ureditvenega obdobja). V strukturi možnega poseka znaša delež sanitarnih sečenj 2,6 % ali 7.947 m<sup>3</sup>. Iz analize gospodarjenja v preteklem ureditvenem razdobju izhaja, da je bilo v enoti 127.146 m<sup>3</sup> sanitarnih sečenj (12.715 m<sup>3</sup> povprečno letno). Strinjamo se, da je načrtovanje sanitarnih sečenj nesmiselno, vendar realno ni pričakovati, da bo delež sanitarnih sečenj ob sedanjih dejavnih (ekstremni vremenski pojavi) okolja ostal v »načrtovani« višini. Kaj to lahko pomeni za doseganje ciljev gospodarjenja v tem ureditvenem obdobju?

Odgovor ZGS št. 3:

Sanitarni posek določamo v možnem poseku le tam, kjer smatramo, da ukrepanje v smislu sečnje v naslednjih 10 letih ni potrebno oz. zaželeno. Zaradi zunanjih dejavnikov (predvsem ujm) pa se v manjši meri v teh gozdovih določi možni posek kot sanitarni posek – torej nujni posek.

Kolikšen bo dejanski delež sanitarne sečnje v naslednjih 10 letih, je težko predvideti. Strinjamo se, da glede na podatke iz preteklih GGN najbrž ne bo v načrtovanih okvirih. Na dejavnike, kot so veter, težak sneg, žled lahko vplivamo le v določeni meri z izboljšanjem mehanske stabilnosti sestojev, povečanjem raznomernosti sestojev in vrstne mešanosti. Ravno zaradi zagotavljanja stabilnosti sestojev smo predvideli visok delež redčenj sestojev, ključno vlogo pa bo odigrala tudi izvedba negovalnih del. Pomemben dejavnik stabilnosti pa je tudi visok delež starega drevja s prevladujočo drevesno vrsto smreko, ki je v GGE Jelendol problematičen že dalj časa, zato je predviden tudi visok delež pomladitvenih posekov, s katerimi bi skušali razmerje razvojnih faz usmeriti bližje modelnemu razmerju razvojnih faz.

Bistveni cilji gospodarjenja v naslednjem desetletju pa so opredeljeni v poglavju 6.

**4.**

V analizi preteklega gospodarjenja je v preglednici št. 40, na strani 72 navedeno, da je bilo v obdobju 2010 - 2019 zgrajeno grajenih in pripravljenih vlak 5.562 m. V tekstu na strani 73, l. odst. in stran 75, 5. odst. pa so drugačne številke. Razlog?

Odgovor ZGS št.4:

V preglednici in tekstu je prišlo do napak, ki smo jih odpravili. Pravilne vrednosti so v spodnji preglednici, pod njo je popravljen vsebinski del.

Revir Košuta

Odsek	Grajena (m)	Pripravljena (m)	Rekonstrukcija (m)	Skupaj (m)
02002		164		164
02002		131		131
02004	1228			1228
02004	321			321
02019	458			458
02021		350		350
02023		144		144
02036	143			143
02038	194			194
02038	120			120
02044		134		134
02046	191			191
02107		289		289
02108		329		329
02108	62			62
Skupaj Revir Košuta	2717	1541	0	4258

Revir Vetrh

Odsek	Grajena (m)	Pripravljena (m)	Rekonstrukcija (m)	Skupaj (m)
02049	150	250		400
02049		135		135
02070		146		146
02089	180			180
02106	224			224
Skupaj Revir Vetrh	554	531	0	1085

Gradnja gozdnih vlak je bila v preteklem ureditvenem obdobju manj intenzivna. Večina grajenih in pripravljenih vlak je bila izvedena za sanacijo ujm (žledolom) in zaradi sanacije posledic gradacije podlubnikov, večji del v revirju Košuta (2.717 m grajenih in 1.541 m pripravljenih vlak), manjši del v revirju Vetrih (554 m grajenih in 531 m pripravljenih vlak). Skupaj je bilo zgrajenih 5.543 m gozdnih vlak.

## 5.

V poglavju 5.1.3 navajate, da je eden od temeljnih razvojnih problemov » neusklajenost številčnosti velikih rastlinojedov s prehranskimi zmožnostmi gozdov«. V usmeritvah 6.2.4 na strani 98, točka 6 je zapisano »ohranjati in zagotavljati zadosten odstrel rastlinojede parkljaste divjadi. ...«. Predlagamo, da se ta dikcija zamenja s tisto iz strani 87, kjer v poglavju »varstvo« piše, da mora biti osnovna usmeritev »s povečanim odstrelom zmanjšati gostoto rastlinojede parkljaste divjadi. ..«. Bolj odločno in določeno, če želimo zmanjšati v gozdu poškodbe po divjadi in s tem nekaj prispevati k doseganju ciljne sestave drevesnih vrst (jelka, bukev, plemeniti listavci).

Odgovor ZGS št. 5:

Upoštevali smo predlog in v usmeritvah 6.2.4, pod točko 6 zapisali dikcijo iz poglavja 6.2.2 Gojitvene in varstvene usmeritve:

- s povečanim odstrelom predvsem jelenjadi uskladiti gostoto rastlinojede parkljaste divjadi z nosilno kapaciteto gozda na raven, ki bo omogočala nemoteno pomlajevanje in preraščanje vseh ciljnih drevesnih vrst, torej tudi jelke, bukve in plemenitih listavcev;

## 6.

Evidenca poseka:

Ugotovljena in nepojasnjena razlika med dejansko evidenco poseka v preteklem desetletju (196.601 m<sup>3</sup>) in srednjo vrednostjo poseka ugotovljeno na podlagi podatkov stalnih vzorčnih ploskev (SVP) (263.763 m<sup>3</sup>), v višini **67.162 m<sup>3</sup>** nujno zahteva podrobnejšo analizo in ugotovitev vzrokov.

Edina navedba načrtovalca: "*Večje odstopanje evidenc poseka od poseka po SVP pripisujemo pogostim ujmam in s tem oteženemu evidentiranju*" je po naši oceni neresna in nestrokovna izjava, ki v tako pomembnem dokumentu kot je gozdnogospodarski načrt nima mesta.

Pojasnitev teh odstopanj je pomembna iz naslednjih razlogov:

-vodenje evidence poseka oz. evidentiranje poseka je ena izmed osnovnih nalog Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS), ki jih določa Zakon o gozdovih in Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo, zato je nastala razlika v višini 67.162 m<sup>3</sup> v prvi vrsti institucionalno, strokovno vprašanje,

-gre za skoraj 26% načrtovanega in več kot 34% evidentiranega poseka, kar predstavlja velik odklon tudi iz statističnega in metodološkega vidika,

-67.162 m<sup>3</sup> predstavlja v ekonomskem pogledu veliko materialno, premoženjsko vrednost (cca 1,5 mio. EUR) in iz vidika lastnine in lastnikov gozda je izredno pomembna ugotovitev verodostojnosti dejanske evidence poseka, ki je uradni podatek ZGS in na katero se lastniki zanašajo tudi pri gospodarjenju in trženju lesa.

-Nastala količinska razlika posekanega lesa časovno sovpada tudi z obdobjem 2010, 2011 in deloma 2012, torej obdobjem za katero še vedno potekajo sodni postopki, ki obravnavajo tudi oškodovanje solastnikov Bornove posesti na račun nelegalno posekanega lesa, torej količin, ki jih dejanska evidenca ni zajela.

**Pripomba: Nujna je podrobnejša analizo vzrokov in ugotovitev razlogov za nastanek razlike poseka lesa nastale med dejansko evidenco poseka (196.601 m<sup>3</sup>) in srednjo vrednostjo poseka (263.763 m<sup>3</sup>) ugotovljeno na podlagi podatkov stalnih vzorčnih ploskev (SVP), v višini 67.162 m<sup>3</sup>.**

Odgovor ZGS št. 6:

Z razlogi, zakaj je pomembna pojasnitev teh odstopanj, se ZGS načelno seveda strinja, saj tudi ZGS želi čim bolj verodostojne podatke o gozdovih. Le te zagotavlja tako z označevanjem in evidentiranjem dreves pred posekom in dodatno s sistematičnim vzorčenjem na stalnih vzorčnih ploskvah. Teoretično v okviru določenih odklonov zaupanja bi morala ta dva načina generirati enak podatek oziroma s čim manjšim odstopanjem.

Uvodoma pojasnjujemo, da metoda stalnih vzorčnih ploskev predstavlja primer sistematičnega vzorčenja. Pri rezultatih sistematičnega vzorčenja moramo poleg srednje vrednosti prikazovati tudi interval zaupanja ob 5 % tveganju, kot je navedeno v osnutku GGN GGE Jelendol (2020-2029). V kolikor je evidenca poseka ZGS znotraj intervala zaupanja ocene poseka po stalnih vzorčnih ploskvah, lahko ob 5 % tveganju trdimo, da med evidencami poseka ZGS in oceno poseka na SVP ni statistično značilnih razlik. Podatki o poseku na stalnih vzorčnih ploskvah za GGN GGE Jelendol so: srednja vrednost ocene poseka 263.763 m<sup>3</sup> in interval zaupanja  $\pm 69.400$  m<sup>3</sup>, kar pomeni, da s stalnimi vzorčnimi ploskvami ugotavljamo posek v intervalu med 194.363 m<sup>3</sup> in 333.163 m<sup>3</sup>. In ker so evidence poseka znotraj intervala zaupanja 196.601 m<sup>3</sup>, na podlagi ocene poseka na stalnih vzorčnih ploskvah med obema vrednostima ni statistično značilnih razlik.

ZGS izdaja lastniku odločbe o odobritvi poseka izbranih dreves na podlagi 17. člena Zakona o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93 in nasl., v nadaljevanju Zakon) v kateri se določi količina drevja v bruto m<sup>3</sup>, ki jo sme posekati lastnik v času veljavnosti odločbe. Posekati je dovoljeno le drevesa, ki so izbrana in označena s strani ZGS. Skladno z odločbo o odobritvi poseka izbranih dreves mora lastnik krajevni enoti ZGS, ki je izdala odločbo sporočiti število dreves, drevesno vrsto in premer posameznih dreves, ki jih je zato, ker so bila ob sečnji in spravi poškodovana, posekal dodatno poleg dreves, ki so bila označena za posek pred izdajo te odločbe. Sečnja dreves, ki niso bila označena pred izdajo odločbe ali niso bila ob sečnji in spravi poškodovana, se šteje kot sečnja v nasprotju z odločbo. Kazenske določbe Zakona predvidevajo globe za prekršek za tistega, ki seka ali dovoli sečnjo v nasprotju z odločbo.

ZGS je dosledno vodil evidenco o izdanih odločbah o poseku dreves s podatki o lastniku, vrsti številki in datumu izdaje, pravnomočnosti in veljavnosti odločbe ter o vrsti in količini dreves za posek tako kot to določa Zakon v 56.a členu. Prav tako je spremljal če so bili iz gozda spravljani vsi gozdni lesni sortimenti, veje in vrhači iglavcev razžagani in zloženi na kupe oziroma v primeru strojne sečnje založeni tudi v sečne poti ali v primeru uporabe procesorske glave na dvigalu žičnice, zloženi na kupe tudi ob kamionski cesti, če so bile pri redčenju ali panjevski sečnji debelejšje veje listavcev razžagane in razprostrte po gozdnih tleh, če so bili pri pomladitvenih sečnjah sečni ostanki zloženi tako, da ne ovirajo razvoja mladja, če so bili pri končnem poseku za umetno obnovo sečni ostanki primerno razžagani in zloženi v redi ali kupe tako, da je površina pripravljena za sajenje, odpravljene poškodbe na gozdnih tleh in gozdnih vlakah, ki predstavljajo nevarnost za pričetek erozije in če so bili odstranjeni vsi sečni ostanki iz strug potokov in hudournikov z gozdnih poti in prometnic, z mejnikov, iz kaluž in vodnih izvirov ter s kmetijskih zemljišč in z zunanjih gozdnih robov ter odstranjeni tudi vsi nelesni odpadki, ki so nastali pri opravljanju del tako, kakor to določa Pravilnik o izvajanju sečnje, ravnanju s sečnimi ostanki, spravi in zlaganju gozdnih lesnih sortimentov (Uradni list RS, št. 55/94 in nasl., v nadaljevanju Pravilnik). Pravilnik ne določa, da bi ZGS v sklopu preverjanja ureditve sečišča ponovno preverjal vsa posekana drevesa

vseh sečišč po vrsti, premeru in številu saj sme lastnik posekati le označena drevesa, vsa dodatno posekana pa sporočiti ZGS.

ZGS predpostavlja, da je možna razlaga razlogov za nastanek razlike poseka lesa nastale med dejansko evidenco poseka in srednjo vrednostjo poseka ugotovljeno na podlagi podatkov stalnih vzorčnih ploskev v izvajanju sečnje v tem obdobju na način, da je lastnik sekal ali dopustil sečnjo dreves, ki niso bila označena pred izdajo odločbe oziroma dodatno sekal drevesa, ki so bila ob sečnji in spravi lu poškodovana, vendar opustil dosledno sporočanje števila, vrste in premera teh dreves krajevni enoti Zavoda.

Lastnik oziroma njegovi pooblaščenici so v letih 2014 in 2015 krajevni enoti ZGS telefonsko sporočili pri sečnji dodatno posekano drevje v skupni višini 5.154 m<sup>3</sup>. Po letu 2016 do danes dosledno sporočajo tudi vrsto, število in premer dreves preko elektronske pošte. Tako je bilo v letih 2016, 2017, 2018 in 2019 ZGS sporočeno za skupno 6.176 m<sup>3</sup> dodatno posekanih dreves. Za prva štiri leta veljavnosti načrta o pri sečnji dodatno posekanem drevju sporočenem s strani lastnika ZGS nima podatka. ZGS tako ugotavlja, da je bila skupno sporočena količina dodatno posekanega drevja v obdobju 10 let s strani lastnika v višini 11.330 m<sup>3</sup>, kar razlike poseka v celoti ne pojasnjuje. Skrbno sporočanje vsega dodatno posekanega drevja ZGS s strani lastnika v času celotnega ureditvenega obdobju, bi ZGS omogočilo bolj dosledno spremljanje realizacije poseka in zmanjšalo razliko med dejansko evidenco poseka in srednjo vrednostjo poseka ugotovljeno na podlagi podatkov stalnih vzorčnih ploskev za katero lastnik pripominja, da bi bila nujna podrobnejša analiza vzrokov in ugotovitev razlogov za njen nastanek.

Pri poglavju 4.2.1 Posek smo pod Preglednico 33/P-GGE: Realizacija poseka v preteklem ureditvenem obdobju na novo zapisali:

Posek po evidencah stalnih vzorčnih ploskev znaša 263.763 m<sup>3</sup> z intervalom zaupanja  $\pm$  69.400 m<sup>3</sup> (ali 6,89 m<sup>3</sup>/ha/leto z intervalom zaupanja  $\pm$  1,81 m<sup>3</sup>/ha/leto). Evidentiran posek je tako nižji od poseka določenega na stalnih vzorčnih ploskvah, a je znotraj intervala zaupanja ocene poseka po stalnih vzorčnih ploskvah. Ob 5 % tveganju lahko trdimo, da med evidencami poseka ZGS in oceno poseka na SVP ni statistično značilnih razlik. Podatki o poseku na stalnih vzorčnih ploskvah za GGN GGE Jelendol so: srednja vrednost ocene poseka 263.763 m<sup>3</sup> in interval zaupanja  $\pm$  69.400 m<sup>3</sup>, kar pomeni, da s stalnimi vzorčnimi ploskvami ugotavljamo posek v intervalu med 194.363 m<sup>3</sup> in 333.163 m<sup>3</sup>.

ZGS predpostavlja, da je možna razlaga razlogov za nastanek razlike poseka lesa nastale med dejansko evidenco poseka in srednjo vrednostjo poseka ugotovljeno na podlagi podatkov stalnih vzorčnih ploskev v izvajanju sečnje v tem obdobju na način, da je lastnik sekal ali dopustil sečnjo dreves, ki niso bila označena pred izdajo odločbe oziroma dodatno sekal drevesa, ki so bila ob sečnji in spravi lu poškodovana, vendar opustil dosledno sporočanje števila, vrste in premera teh dreves krajevni enoti Zavoda.

## 7.

Usklajenost gozd – divjad:

Zakon o gozdovih v drugem odstavku 36. člena določa: "Številčnost populacij avtohtonih vrst prosto živečih živali v gozdnem ekosistemu mora zagotavljati biotsko ravnovesje ter ne sme ogroziti razvoja gozda ali preprečevati uresničevanja ciljev gospodarjenja z njim."

Načrtovalec zelo nazorno, strokovno in pravilno ugotavlja stanje v enoti, ki je posledica preštevilčnosti jelenjadi. Problematiko prepozna kot temeljni problem v enoti, vendar ne nadaljuje s postavitvijo ciljev in ukrepov, ki bi problematiko tudi rešile v realnem in potrebnem časovnem okvirju. Namreč pomlajevanje in vrast predvsem jelke in plemenitih listavcev je

tako kritično, da zahteva postavitev smelih ciljev in takojšnje ukrepe. Zato predlagamo naslednje cilje in ukrepe:

- Postavi se ciljna gostota jelenjadi do 2,0 živali/100 ha s ciljnim obdobjem 5 let,*
- Ukinejo se vsa krmišča za jelenjad v obdobju 2 let po uveljavitvi novega GGN GE Jelendol,*
- Določijo se površine za divjad – grmišča, lahko tudi ekocelice*
- Popolna zapora večine gozdnih cest zaradi zagotovitve miru divjadi - oblikovati mirne cone*

Kljub temu, da sta prva dva gornja cilja in ukrepa vsebinsko bolj predmet dolgoročnih lovsko upravljaljskih načrtov, je nujno, da se ju vključi tudi v gozdnogospodarski načrt, kajti le tako bo dosežen prepotreben preboj, preobrat, ki na področju GGE Jelendol zagotavlja uresničitev drugega odstavka 36. člena Zakona o gozdovih.

Odgovor ZGS št. 7:

Kot že sami ugotavljate, je strategija upravljanja z divjadjo predmet lovsko upravljaljskih načrtov in jih v gozdnogospodarske načrte ni mogoče vključiti. Ciljnih gostot za divjad ne postavljamo pri nobeni vrsti, ker gre za težko preverljive podatke in ker ne vemo, če je predvidena ciljna gostota v določenem prostoru ustrezna (ker se nosilna zmogljivost prostora med različnimi enotami razlikuje). Tudi strategija krmljenja divjadi je vsebina Lovsko upravljaljskih načrtov in je poenotena na ravni Slovenije. Zato je ne določamo v načrtih GGE.

Strinjamo se, da bi bilo smiselno kakšno od krmišč (npr. zimsko krmišče Plana) tudi v GGE Jelendol ukiniti, tovrstna problematika bo predmet nastajajočih (10-letnih) in bodočih dvoletnih lovsko upravljaljskih načrtov. Pri tem je smiselno, da ukinitve večjih krmišč dopolnilnega zimskega krmljenja jelenjadi poteka v konsenzu med lastniki, lovci in načrtovalsko stroko.

Vzdrževanje grmišč in travišč je že načrtovano z gozdnogospodarskim načrtom, v dogovoru z ZGS pa se lahko tudi dodatno izloči take površine. Ekocelice kot ukrep NATURE 2000 se lahko dodatno izloči na podlagi želje lastnika po predhodni določitvi primernih površin s strani ZGS.

V GGE Jelendol je bilo z določitvijo režima uporabe gozdnih cest leta 2010 na vlogo takratnega upravljalca posesti v Bornovem postavljenih pet zapornic. Dve sta bili postavljeni na gozdnih cestah Medvodje–Vetrih, ostale na gozdnih cestah: Hribi, Košutnik–Dolga njiva in odcep odd. 30. Namen zapore gozdnih cest je bil vzpostavitev miru zaradi bistveno povečanega števila vozil v poletnem in jesenskem času, ki ni povezano z gospodarjenjem z gozdovi; prepovedati vožnjo na gozdnih cestah tem vozilom, ki povečujejo stroške tekočega vzdrževanja gozdnih cest; hkrati prepovedati rekreativne vožnje z nezaželenimi vozili (motorji, štirikolesniki,...); zagotoviti nemoteno uresničevanje proizvodnih funkcij gozdov, ki jih te gozdne ceste odpirajo; predvsem pa zaradi uresničevanja lovnogospodarske funkcije, ki jo je sicer zaradi povečanega prometa, ki ni povezan z gospodarjenjem z gozdovi, pogosto nemogoče izvajati, kar posledično pomeni težje doseganje planiranega odstrela divjadi.

Režim uporabe gozdnih cest urejata Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. [30/93](#), [56/99](#) – ZON, [67/02](#), [110/02](#) – ZGO-1, [115/06](#) – ORZG40, [110/07](#), [106/10](#), [63/13](#), [101/13](#) – ZDavNepr, [17/14](#), [22/14](#) – odl. US, [24/15](#), [9/16](#) – ZGGLRS in [77/16](#)) in Pravilnik o gozdnih prometnicah ((Uradni list RS, št. [4/09](#)). Po Zakonu o gozdovih režim uporabe določi Zavod za gozdove v sodelovanju (na vlogo) z lastniki ter ga označi v sodelovanju z lokalno skupnostjo z opozorilnimi tablamami in drugimi znaki. Po Pravilniku o gozdnih prometnicah se na podlagi

utemeljenih razlogov določi trajna in popolna zapora gozdne ceste za vsa vozila razen za potrebe gospodarjenja z gozdom.

Naslednja obravnavana pobuda s strani lastnikov glede nekaterih dodatnih zapor na gozdnih cestah v GGE Jelendol iz leta 2015 je bila s strani ZGS zaradi različnih utemeljenih razlogov zavrnjena (na določenih predelih ekološke funkcije namreč niso poudarjene in zato zaradi javnega prometa ne morejo biti ogrožene; poseben režim na gozdnih cestah za dostop do nekaterih planin bi moral biti določen ob predhodnem soglasju vseh lastnikov, ki imajo gozdove v gravitacijskem območju teh gozdnih cest; uporaba zapore je onemogočena zaradi potreb obvoza - v preteklosti že uporabljenega, za prebivalce bližnjega naselja).

Predeli mirnih con – kot so opredeljeni v kartnem delu funkcij ohranjanja biotske raznovrstnosti so popolnoma odmaknjeni od predelov, kjer potekajo gozdne ceste, v primerih kjer pa se jim približajo, je poseben režim z zaporo teh cest iz leta 2010 že določen (npr. Primoškovi Hribi).

## 8.

Gozdnogojitveni ukrepi:

Drevesna sestava sestojev je močno spremenjena zaradi vpliva divjadi pa tudi načina gospodarjenja v preteklosti (pospeševanje smreke). Še vedno je ugotovljena velika razlika med drevesno sestavo vrasti in podmladkom, kar je izključno posledica vpliva divjadi. S povečevanjem deleža smreke tudi v prihodnje, kar je neobhodno zaradi strukture mladovij (podatki o objedanju), se bo obseg ujm (sanitarne sečnje) samo povečeval. Predlagamo:

*-jasen časovni okvir (kratkoročen in dolgoročen), kako se bo spreminjala drevesna sestava gozdov v GGE Jelendol v smeri sonaravnega stanja.*

Ugotovljen je upad negovanosti sestojev, posebno mladovja - gole površine, kar zahteva aktivnejše in obširnejše ukrepe. Predlagamo:

*-obseg sadnje povečati vsaj na 50 ha,*

*-na ogolelih visokogorskih rastiščih se sadi macesen, na jelovo bukovih rastiščih pa jelka in bukev,*

*-vsaj še 25 ha spopolnitve na pomanjkljivo obnovljenih površinah,*

*-zaščita umetno obnovljenih površin, površine večje od 0,5 ha se ščiti z kolektivno zaščito – lesena (macesnovo) ograja,*

*-na nesmrekovih rastiščih sadnja smreke ni dovoljena.*

Slabo negovanost, tesen sklep drogovjakov (55%) in debeljakov (19%) je potrebno izboljšati z redčenji, po drugi strani pa ni nobene potrebe po hitenju uvajanja v obnovo strnjenih sestojev, zato predlagamo:

*-povečanje deleža redčenj za cca 20.000 m<sup>3</sup> in za toliko zmanjšati pomladitvene sečnje,*

*-pri pomladitvenih sečnjah naj se izvedejo vse načrtovane pomladitvene sečnje v pomlajencih, v debeljakih pa naj se pomladitvene sečnje ne izvajajo v strnjenih sestojih, ampak se jih usmeri predvsem v sestoje z vrzelastim in pretrganim sklepom.*

Zaradi pospeševanja obnove gozdov z jelko ni pomembna velikost pomladitvenega jedra, ampak način izvedbe pomladitve sečnje (vedno pod zastorom). Predlagamo:



*-v debeljakih, ki imajo več kot 10 semenjakov jelke/ha, pomladitev izvede tako, da se pomladitvena sečnja izvede na večji površini z minimalno presvetlitvijo (odstranitvijo polnilnega sloja in zmerno presvetlitvijo zgornjega sloja) in se nato pomladitveno območje ogradi z leseno ograjo. Zato naj bodo take pomladitve, kjer računamo na jelko, velike vsaj 1 ha.*

Jelka je trenutno najbolj ogrožena drevesna vrsta v GGE Jelendol in je ni možno nadomestiti z nobeno drugo drevesno vrsto. Kljub najbolj skrbnemu ravnanju in ustreznemu znižanju številčnosti divjadi (jelenjadi) se bo njen delež še vsaj 20-30 let počasi zniževal. Če bomo želeli njen delež v prihodnosti povečati na približno naravni delež, bo nedvomno potrebna njena sadnja. Predlagamo:

*-da se oblikuje 1 ali 2 semenska sestoja jelke, ki bosta zagotavljala seme za vzgojo sadik. Prav tako, bi bilo koristno v GGE Jelendol na ustreznih rastiščih, oblikovati 1 ali 2 semenska sestoja bukve, macesna in smreke.*

Odgovor ZGS št. 8:

Spremenjenost GGE je visoka - ohranjenih je 35,2 % gozdov, spremenjenih 31,5 %, močno spremenjenih 21,1 % in kar 12,2 % gozdov ima izmenjano drevesno sestavo. Sprememba drevesne sestave je počasna in jo z uresničevanjem gozdnogospodarskih načrtov lahko dosežemo le kot srednjeročni oz. dolgoročni cilj. Časovni okvir spremembe drevesne sestave je tako težko določati, saj poleg gozdnogospodarskih ukrepov veliko vlogo igrajo tudi okoljski dejavniki, ki so nepredvidljivi (ujme, prenamnožitve podlubnikov) ter selektivno objedanje velikih rastlinojedov, kar posledično pospešuje smreko. Vseeno menimo, da smo v načrtu ustrezno prikazali določanje spremembe drevesne sestave ob upoštevanju ukrepov v tem ureditvenem obdobju po rastiščno gojitvenih razredih (Cilji, usmeritve in ukrepi po RGR). Vsi pomembni rastiščnogojitveni razredi imajo glede drevesne sestave določen kratkoročni cilj (za obdobje 10 let) in dolgoročni cilj, ki pa je določen kot ocena v daljšem časovnem obdobju (npr. 40 let).

Glede obnove velja usmeritev, da je težišče na naravni obnovi. Umetno obnovo izvajamo tam, kjer je naravna obnova močno otežena in bi lahko trajalo tudi več desetletij, da bi se osnoval naravni podmladek, pri sanacijah vetrolomov ter večjih žariščih podlubnikov, kar je navedeno tudi v načrtu GGE. Glede na vaš predlog po povečanju sadnje in spopolnitev, smo ponovno pregledali opise sestojev in dodali sadnjo v mladovja s slabim sklepom in nekatere slabše pomlajene sestoje v obnovi v katerih se načrtuje končni posek, a sadnja v osnutku ni bila predvidena. Na ta način smo dobili dodatnih 7 ha površin, tako je sedaj sadnja načrtovana na 32,32 ha. V tej številki je zajeta tako sadnja ogolelih, nepomlajenih površin, kot tudi spopolnitev že obstoječega, a glede na gostoto in/ali vrstno setavo neustreznega mladja. Pri spopolnitvah so navedene reducirane površine, to pomeni, da se za eno sadiko predvideva površina 5 m<sup>2</sup>, analogno kot se površina reducira pri prevzemu in obraču spopolnitvene sadnje.

Kot tudi sami ugotavljate, ponekod naravno obnovo ovira divjad. Z aktivnimi ukrepi v populaciji divjadi predvidevamo, da se bo ta vpliv v bodoče postopno zmanjševal in da se bodo določene površine, ki so trenutno slabše pomlajene (presvetljeni sestoji v obnovi kjer je dovolj semenskih dreves listavcev) v naslednjih letih zadovoljivo obnovile po naravni poti. Pri presoji ustreznosti obsega načrtovane sadnje je primerno pogledati tudi realizacijo v preteklem desetletju, ko je bilo posajeno 11,86 ha, novi načrt tako predvideva skoraj trikrat večji obseg.

Pri načrtovani sadnji je potrebno pojasniti, da se 32,32 ha nanaša na obstoječe površine in na načrtovane pomladitvene sečnje, ne prikazujejo pa površin, ki bi nastale v primeru večje naravne ujme. V tem primeru se za prizadete gozdove izdelava sanacijski načrt s katerim se določi tudi potrebne ukrepe za sanacijo, vključno s potrebno sadnjo in zaščito sadik ter potrebni materiali za izvedbo teh del.

Ker je na površinah obnovljenih s sadnjo praviloma potrebno več let izvajati obžetev in zaščito mladja pred divjadjo smo glede na povečan obseg sadnje ustrezno povečali tudi načrtovan obseg obžetev in zaščite pred divjadjo.

Določena vprašanja, kot so vrstna sestava sadik ali točne lokacije, dolžine oz. površine, ki se jih bo ogradilo in vrsta izvedbe ograje, se določijo z gozdnogojitvenim načrtom. Postopek izdelave gojitvenih načrtov, vključno s sodelovanjem lastnikov, določa Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Uradni list RS, št. 91/10 in 200/20).

Vaše predloge smo vključili tudi v poglavje 6.2.2. Gojitvene in varstvene usmeritve podpoglavje

- **Dodali smo:**

- Obnova**

V ohranjenih jelovo bukovih sestojih, kjer je prisotno vsaj 10 semenskih dreves jelke/ha in kjer terenske razmere omogočajo postavitev ograje, se uvajanje sestojev v obnovo izvede z minimalno presvetlitvijo, tako, da bodo svetlobne razmere optimalne za pomlajevanje jelke. Pomladitveno območje se takoj po izvedeni sečnji zaščiti z ograjo. Priporoča se večje ograje, velike vsaj 1 ha.

Umetno obnovo izvajamo tam, kjer je naravna obnova močno otežena in bi lahko trajalo tudi več desetletij, da bi se osnoval naravni podmladek, pri sanacijah vetrolomov ter večjih žariščih podlubnikov. Pri sadnji v zasmrečenih gozdovih vnašati listavce, predvsem bukev. Na ogolelih visokogorskih rastiščih se priporoča sadnja macesna, na jelovo bukovih rastiščih pa predvsem sadnja jelke in bukve. Predvsem pri umetni obnovi v ujmah poškodovanih gozdov je potrebno pred sadnjo izvesti pripravo tal.

- Varstvo**

Dokler zgoraj omenjeni cilj (uskladitev gostote rastlinojede parkljaste divjadi z nosilno kapaciteto okolja) ne bo dosežen, je potrebno povečano vlaganje v varstvo gozdov pred rastlinojedo divjadjo. Varstvena dela večinoma načrtujemo za zaščito s sadnjo osnovanega mladja, ponekod tudi za zaščito naravnega mladja, predvsem bukve in jelke. Najpogostejše vrste zaščite so premaz vršičkov, zaščita s tulci, zaščita s količenjem in zaščita z ograjo. Izbira vrste zaščite je odvisna od velikost površine, ki jo je potrebno zaščititi, števila in gostote sadik pri obnovi s sadnjo, od drevesnih vrst, ki jih ščitimo, od pričakovane naravne vrasti, od terenskih danosti kot so nagib, kamnitost, skalovitost, valovitost terena, prisotnost jarkov, odprstosti z vlakami in cestami, potrebnega trajanja zaščite, potrebnega dela vključno z vzdrževanjem zaščite in ekonomske presoje.

Za zaščito smreke načrtujemo predvsem premaz vršičkov, priporočamo uporabo škropiva Trico. Zaščita s Tricom je smiselna tudi za zaščito naravnega mladja bukve in posameznih jelk, a je pri tem potrebno zaščito nanesti dvakrat letno - spomladi, ko sadike odženejo, da se prepreči poletno objedanje, in jeseni za učinkovito zaščito preko zime. Posamezne macesne se ščiti s količenjem, lahko tudi v kombinaciji s Tricom, posamezne listavce in manjše objekte listavcev pa s tulci oz. mrežami. Za zaščito jelke, tako naravne kot sajene, je najustreznejša kolektivna zaščita z ograjo.

Smiselnost ograje je potrebno proučiti tudi na vseh površinah večjih od 0,5 ha, kjer so sajeni listavci, macesen ali jelka. Ograje so ponekod smiselne tudi za zagotovitev naravne obnove jelke – v tem primeru je ograje smiselno postaviti takoj po uvajanju sestojev v obnovo. Ograje so v načrtu določene okvirno, točne lokacije, dolžine oz. površine, ki se jih bo ogradilo in vrsta izvedbe ograje se določijo z gozdnogojitvenim načrtom.

Za kolektivno zaščito se lahko uporabi manjše ograje, npr. 12 x 12 m, lesene panelne ograje ali klasične žične ograje. Katera vrsta ograje je najprimernejša se presodi za konkretne primere in lokacije. Ograje 12 x 12 m so ustrezne predvsem za zaščito jelke v posameznih pomladitvenih jedrih kot tudi za zaščito sajene jelke in minoritetnih vrst. Lesene ograje se postavlja predvsem na in v okolici rastišč divjega petelina. Zaradi togosti panelnih elementov teren ne sme biti preveč strm in valovit. Klasične žične ograje so ustrežnejše za zaščito jelke v sestojih v obnovi, saj bo tu morala zaščita vzdržati nekaj desetletij. Vse žične ograje je potrebno opremiti z odsevniki, ki izboljšajo vidnost ograje in s tem zmanjšajo verjetnost, da bi se živali zaletale vanjo.

V letvenjakah in drogovnjakah kjer prihaja do poškodb debel zaradi lupljanja in obgrizenja oz. kjer obstaja velika verjetnost, da bo do poškodb prišlo, je primerno izvesti zaščito debel pred obgrizenjem in lupljenjem.

Prilagamo preglednico:

### **Načrtovana gojitvena in varstvena dela po lastniških kategorijah**

Vrsta dela	Enota	Zasebni gozdovi	Državni gozdovi	Gozdovi lokalnih skupnosti	Skupaj
Priprava sestoja	Ha	0,69	0,00	0,00	0,69
Sadnja	Ha	32,32	0,00	0,00	32,32
Obžetev	ha	108,17	0,00	0,00	108,17
Nega mladja	ha	22,98	0,00	2,26	25,24
Nega gošče	ha	177,68	0,00	8,75	186,43
Nega letvenjaka	ha	159,08	0,00	5,77	164,85
Nega ml. drogovnjaka	ha	89,31	0,00	3,06	92,37
Zaščita s premazom	ha	160,43	0,00	2,76	163,19
Zaščita s količenjem ali tulci	kos	400,00	0,00	0,00	400,00
Zaščita z ograjo	m	1.580,00	0,00	0,00	1.580,00
Vzdrževanje grmišč	ha	1,60	0,00	0,00	1,60
Vzdrževanje travinj	ha	2,60	0,00	0,00	2,60
Varstvo pred žuželkami	dni	400,00	0,00	0,00	400,00
Varstvo pred erozijo	dni	300,00	0,00	0,00	300,00

Opomba: gojitvena dela so prikazana upoštevajoč ponovitve!

Smatramo, da je v možnem poseku delež redčenj zadosten, znaša 43 % (126.721 m<sup>3</sup>). Zaradi velikega deleža dreves v četrtem in petem debelinskem razredu (54,4 % iglavci in 63,9 % listavci) je z načrti določen visok delež pomladitvenih posekov in tudi strokovno utemeljen.

Zakon o gozdnem reprodukcijskem materialu (Uradni list RS, št. 58/2002) in Pravilnik o pogojih za odobritev gozdnih semenskih objektov v kategorijah "znano poreklo" in "izbran", ter o seznamu gozdnih semenskih objektov (Uradni list RS, št. 91/03) določata, da se postopek odobritve semenskega objekta začne na podlagi popolne vloge za odobritev semenskega objekta, ki se vloži na predpisanem obrazcu na Gozdarski inštitut Slovenije (v nadaljevanju: GIS). Vlogo lahko vloži lastnik zemljišča, na katerem se nahaja semenski objekt, ali dobavitelj, kateremu je bila odstopljena pravica do pridobivanja reprodukcijskega materiala. Vloga je priloga omenjenega Pravilnika. Nato GIS od ZGS pridobi podatke o sestoji in karte, sledi skupan ogled (GIS, ZGS in lastnik), nakar GIS lastniku izda odločbo o odobritvi semenskega objekta.

Menimo, da bi bilo primerno izločiti semenske sestojne kategorije »izbran«, ki so osnova za pridobivanje gozdnega reprodukcijskega materiala za uporabo v gozdarstvu. Pogoje, ki jih mora izpolnjevati semenski objekt v tej kategoriji so navedeni v 3. členu omenjenega

Pravilnika. Izpostavimo naj le, da smreka, jelka, macesen in bukev sodijo med sestojne vrste, za katere je v 3. točki 3. člena Pravilnika določena minimalna površina sestoja 5 ha in najmanj 70 semenskih dreves.

V GGE Jelendol že obstajata 2 semenska sestoja smreke, GIS ju v registru semenskih objektov vodi pod identifikacijsko številko 1.0181 (Dolžanka – Pod Šijo) in 1.0182 (Dolžanka – Pod Kofcami). Oba semenska sestoja sta navedena tudi v Seznamu gozdnih semenskih objektov – stanje na dan 1. 1. 2021 (Uradni list RS, št. 13/2021).

Pozdravljamo predlog, da se v GGE Jelendol vzpostavi še semenske sestoje bukve, macesna in jelke. Glede na že obodrene semenske sestoje, novejša spoznanja na področju gozdne genetike in iz tega izhajajoče usmeritve za zagotavljanje gozdnega reprodukcijskega materiala, bi bila za alpsko fitogeografsko območje, v katero sodi tudi GGE Jelendol, poleg za vrste, ki jih navajate, zaželjena vzpostavitev semenskih sestojev tudi za rdeči bor in gorski javor. Vaš predlog zato podpiramo in upamo, da boste podali tudi ustrezne vloge na GIS, skladno z zgoraj omenjenim predpisanim postopkom. Za svetovanje pri izbiri primernih sestojev kot, tudi za pomoč pri izvedbi potrebnih postopkov, se lahko obrnete na ZGS, KE Tržič.

## 9.

Možni posek in tarife:

Višina predlaganega možnega poseka je v absolutni količini sprejemljiva. Upoštevajo naj se predlagane spremembe glede redčenj. *V primeru nastopa večjega deleža sanitarnih sečenj, kot je načrtovano, se količina možnega poseka aktivnih (rednih) sečenj, na račun sanitarnih, ne sme zmanjšati.*

V osnutku nismo zasledili informacije, ali je prišlo do kakršnih koli sprememb tarif. *Prosimo za pojasnilo, ali se na tem področju kaj spreminja in razlogov za spremembo oziroma nespremembo.*

Odgovor ZGS št. 9:

Glede na 55. člen Pravilnika o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanja z divjadjo (Uradni list RS, št. 91/10 in 200/20), v katerem so določena dopustna preseganja možnega poseka se v primeru nastopa večjega deleža sanitarnih sečenj, količina možnega poseka rednih sečenj za ta delež zmanjša.

Ob obnovi načrta se tarife preverja in jih po pravilniku navede na ravni odseka, kar smo tudi naredili (Seznam tarif je naveden v prilogah). Spremembe so bile le v odseku 1A, lahko pa jih primerjate z načrti iz prejšnjih obdobj. Načrti so javno dostopni na pregledovalniku Zavoda za gozdove: <https://prostor.zgs.gov.si/pregledovalnik/>

V poglavju 3.2 LESNA ZALOGA smo pri Načinu ugotavljanja tarif dodali razlago:

Pri ugotavljanju tarif smo kot osnovo vzeli tarife preteklega načrta GGE in jih na podlagi meritev na terenu ustrezno popravili.

Pri opisih sestojev smo naredili hitro okvirno kontrolo tarif. Najprej smo določili debelinsko stopnjo v kateri se lesna zaloga razpolavlja (pri enodobnih sestojih z naštevanjem 30 %, pri prebiralnih sestojih 20 %, pri sestojih prehodnih oblik pa 25 % od najvišje debelinske stopnje navzdol). V tej debelinski stopnji smo izbrali tipična drevesa in jim izmerili višino. V tablicah za ugotavljanje tarifnih razredov po višini in debelinski stopnji smo določili tarifni razred za posamezno drevesno vrsto. Seznam tarif po odsekih je priloga načrta.

Metoda pa je opisana v Gozdarskem in lesnoindustrijskem priročniku Martina Čokla.

## 10.

Ekonomska presoja gospodarjenja:

Prikazana ekonomska presoja po naši oceni ne vzdrži resne strokovne obravnave. Po našem mnenju je:

-nestrokovna z vidika gozdarske stroke (ni mogoče ugotoviti, na kateri podlagi je nastala: "teoretična sortimentacija"),

-nerealne so: "povprečne tržne cene lesa" (v osnutku ni pojasnjen vir za nobeno ceno lesa),

-računsko napačna (predvidene vzpodbude so prihodek in ne odhodek).

Pripomba: *Nujna je nova strokovna in na realnih vhodih temelječa ekonomska presoja gospodarjenja.*

Odgovor ZGS št. 10:

Izračun ekonomske analize je bil izveden ponovno. Cene lesa in dela so v prilogi načrta, računsko napako pa smo odpravili.

## 11.

Proizvodne dobe:

Klimatske spremembe so dejstvo in z višanjem temperature se bo verjetnost ujm in kalamitet, predvsem lubadarja, bistveno povečala. Predlagamo skrajševanje proizvodnih dob smreke na njenih neavtohtonih rastiščih, s čimer bi lahko znižali tveganje za nastanek ujm:

*-proizvodna doba za smreko se skrajša za 30 let na nižjih legah in karbonatni podlagi,*

*-za 10 let na višjih legah in nekarbonatni podlagi.*

Odgovor ZGS št. 11:

Pripombo smo proučili in smatramo, da bo morebitno skrajševanje proizvodne dobe smreke na njej tujih rastiščih predmet naslednje obnove GGN Jelendol, saj proizvodne dobe po rastiščno gojitvenih razredih določa območni načrt (2011-2020). Podlaga za spremembe bo tako območni načrt (2021-2030), ki je v nastajanju. Pri določanju proizvodnih dob je potrebno poleg modelno določenih proizvodnih dob po rastiščnih tipih upoštevati tudi ostale funkcije gozda, na podlagi katerih so v posameznih rastiščnogojitvenih razredih lahko proizvodne dobe tudi malenkostno podaljšane, seveda ob glavni usmeritvi ohranjanja oz. izboljšanja stabilnosti in odpornosti gozdov.

Pripravila: **Valentina Mencinger**, mag. inž. gozd.

Gozdar svetovalec

**Martin Umek**, univ. dipl. inž. gozd.

Vodja območne enote

